

S čim je dotičnik svoj vinograd ubranil, ni bilo povedano. Potrebno je bilo toraj to skrivnost razmišljevati, kar sem tudi storil, in v nastopnem objavljam sad svojega razmišljanja.

Kako naj se torej ušem zabrani, da trt ne uničijo? To se došeže na nastopni način: Vzemi svišča (sipe) ali katerega drugega prav finega peska ter primešaj na dva dela svišča en del zmletega navadnega žvepla (žvepleni cvet je predrag) in en del presejanega lesnega pepela, ki pa ne sme biti izlužen (izkuhan). Sedaj odgrebi zemljo okoli trte kakih 8 % na globoko in ravno toliko na široko, osnaži trto in napolni nastalo jamico z gori navedeno zmesjo, katero dobro pritisni k trti.

Svišč mora biti dober kremenski pesek brez primešane ilovice in apnenika, zato da se, kadar ga dež zmoči, ne sprime ter ostane sipčen. Le sipčen pesek zabrani uši priti ob trti doli do korenin.

Dobro bi tudi bilo trto, predno se naspe okoli nje ta zmes, obdrgniti po odgrebenem delu s samo žvepleno moko.

Zakaj naj rabi poleg svišča tudi žveplo? Hermann Göthe, docent za vinstvo na Dunajski visoki šoli za kmetijstvo, piše da v okolici Tržaški, Goriški, Tridentski, koder še sedaj trte zaradi plesnobe žvepljajo, še vedno ni trtne uši. Kakor kaže, je žveplo uši zoprno. Jaz svetujem rabiti žveplo v koscih, ker ima tako več arzenika v sebi nego žvepleni cvet, in je tudi cenejše. Arzenik pa naredi žveplo še bolj zoprno vsem mrčesom.

Ako zabranimo ušem do korenin, zmaga je naša, to seveda v vinogradu, o katerem smo prepričani, da ni še trtne uši v njem. Zakaj? Trtna uš pride na trojen način h koreninam. Uš se nahaja v vinogradu v raznih oblikah. Krilata uš od meseca avgusta do oktobra, ki zalega jajca na spodnje plati listja. Iz teh jajec izvale se jeseni samci in samice, ki nimajo ne kril, ne ustnih organov ter zaležejo na starejše trtne dele jajca. Iz teh jajec, katera imenujemo zimska jajca, izležejo se pomladi sicer nekrilate, a drugače dobro razvite uši, ki zlezejo na korenine ter se tam kot prave trtne uši hitro razmnože. Po leti izležejo nekatere uši iz zemlje, preleve se ter postanejo krilate.

Drugo pot popisuje Göthe, ki pravi, da gredo uši pod zemljo od ene korenine na drugo. Tretjo pot tudi popisuje ter trdi, da vse one uši, ki so vinograd uže uničile, izležejo iz zemlje ter instinktivno potujejo, in sicer po noči v drug še zdrav vinograd, koder zopet ob trtah zlezejo v zemljo.

Proti prvemu in drugemu načinu potovanja naperjena je naša zmes, in iz njo se lahko vsak vinograd ohrani.

Za večo varnost bilo bi pa še to le priporočati:

- 1.) Precej po trgatvi obreži trte ter osnaži lubad.
- 2.) Vse odpadke in odrezke ter listje požgi v vinogradu na mestu, da ž njimi pogonobiš kolikor mogoče veliko zimskih jajec.

3.) Vse trte namaži jeseni z beležem od apna in krvi. S tem se naredi gladka lubad, ki ni skrivališče raznim mrčesom.

Ako bi se vsi vinogradniki za to delo odločili in več let tako ravnali, prepričan sem, da bi trtna uš izginila, ker s tem bi jej onemogočili nadzemeljsko življenje.

Posestnikom okuženih vinogradov podal bi rad še ta le svet veščaka H. Götheja: Kdor hoče svoj opustošeni vinograd zasaditi z ameriškimi trtami, naj pomisli, da so Američanke bolj izbirčljive glede tal, lege, podnebja i. t. d., nego naše domače trte. Zaradi tega je boljše poprej, predno hočemo narediti velik vinograd, da si priskrbimo od vsake vrste ameriških trt, ki so stanovitne zoper trtno uš, nekaj reznikov. S temi rezniki pocepi v vinogradu domače trte, in sicer v sklad ter 1 čevelj globoko pod zemljo. Cepičem moraš seveda imena omisliti, to pa, če jim privežeš tablice od svinčene pločevine, na kateri je zapisano ime. Vsako trto lahko požlahtniš z dvema cepičema. Po dovršeni cepitvi prispi zemlje okoli domače trte. Göthe trdi, da se v tej globočini skoraj vsi cepiči primejo, vsi pa da ne uspevajo. Tistim, ki uspevajo, prijažo zemlja, lega in podnebje tega vinograda. Od teh potem vzemi reznike in z njimi posadi ves vinograd. Američanke pa sadi najmanj po 1 meter narazen ter jih potem pocepi z domačimi. Američanke potrebujejo mnogo in dobrega gnoja. Namesto svinčenih znamenj priporočam epenkaste (Pappendeckel), na koje zapiše ime, potem jih pa namoči v firneži iz lanenega olja ter jih posuši. Take znamke trajajo tudi pod zemljo več let, in pisava ostane vidna.

Razne reči.

* Kako pregnati krte in poljske miši iz vrtnih gred? Zveden vrtnar piše o tem takole: Vsako leto so krti razrivali moje vrtno grede. Ker si pa krt po zimi in v zgodnji pomladi ne razriva svojih poti počez pod površjem, ampak se preriva naravnost iz globine navzgor, ni bilo mogoče, ujeti ga v skopec. Treba je torej misliti na drugačna sredstva. S petrolejem namočene cunjice so malo, ali skoro nič hasnile, karbolna kislina pa je le tako dolgo učinjala, dokler se ni na dežji iznebila svojih lastnosti. Slednjič sem si kupil v lekarnici za nekoliko novcev tako zvanega francoskega olja (oleum animale foetidum, to je črna, oljnata tekočina, katera zelo zoperno diši). Ko sem z nekoliko kapljicami te tekočine namočeno cunjico zagatil v krtino, pregnal sem nadležnega škodljivca, in odkar to delo večkrat ponavljam — so moje gredice pri miru, nepoškodovane po krtih in poljskih miših.

* Za zboljšanje potov po vrtilih ni boljšega nego premogov pepel, in sicer nepresejan, z vso žlindro, kar je je v njem. Tega pepela, ki ga je blizu tovarnen in

železnic vse polno, natrese se 15 do 20 % na debelo, dobro povalja in potem potrese tanko s peskom. Po takem potu hodiš lahko tudi ob dežju, ne da bi se delalo blato.

* **Grah** in drugo vrtnarsko seme ubranimo v zemlji mišim najboljše s tem, da seme preje malo namočimo v vodi, potem pa je potresemo s tako zvanim „meningom“. Takega semena se ne dotaknejo ni miši ni ptiči.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 35. S čim se preženo govedi uši, katere sem zapazil skoraj pri vsej živini? Ali je kriva krma ali voda, da živina dobi uši? (J. Č. v V.)

Odgovor: Niti eno niti drugo ni vzrok, da živina dobi uši, namreč nesnaga v hlevu in slabo snaženje govedi. Uši se vselej nalezejo, ker le uš naredi uš, nikdar pa ne voda ali krma. Da bi se katero koli živo bitje naredilo iz česa drugega, nego iz zaploda po tistem bitji samem, to je le prazna vera. Nesnažna živina, mršava, slabo krmljena s kislim senom (katero Nemci imenujejo „ušivo seno“) naleze uši, katere se zaradi nesnage hitro množe. Zdravil proti ušem je mnogo. Po nekaterih krajih gorenjskih imajo za dobro sredstvo olje od farških kopic. Napačno tudi ni to le: Kuhaj star funt navadnega tobaka v 6 litrih vode kake pol ure, precedi to tekočino in ji prilij 2 litra dobrega žganja. S to tekočino pomoči vsak dan enkrat govedo, koder se ga uši drže, namreč po glavi, po vratu, po ramah in po hrbtu. Najboljše je to le sredstvo, a se mora pazno rabiti, ker je strupeno: Kupi v lekarni 3 $\frac{3}{4}$ grama solitrovo-kislega okisa od živega srebra (salpetersaures Quecksilberoxydul), katerega naj ti v lekarni zmešajo s polovico litra vode. Zjutraj prav dobro osnaži govedo, potem je s to tekočino pomoči, a ne preveč, čez dan glej, da se ne liže, in zvečer je pa operi in še enkrat dobro osnaži. Navadno so s tem uši pregnane. Rabite pa eno ali drugo sredstvo, snaženje in dobro krmljenje govedi je prva reč. Opomnimo pa, da dostikrat mislijo, da so uši pregnane, a kmalu se zopet prikažejo, ker v ušivem hlevu traja precej časa, da izgine tudi zadnja uš. Na paši pa živina najpoprej izgubi uši, ker tam sama skrbi za svojo snago.

Vprašanje 36. Kje je dobiti pocinjenega dratu, oziroma takih mrež za ograje, kakeršne se priporočajo v knjigi „Vrtnarstvo“? (Fr. T. v S. pri Postojini.)

Odgovor: Iz pocinjenega dratu spletene mreže prodajata nastopni tvrdki: Franc Schröckenfuch v Waidhofen a/d Ybs in Hutter & Schranz na Dunaji, Windmüllgasse 18. Obe tvrdki Vam radi postrežeta s ceniki s podobami prav zastonj.

Vprašanje 37. S čim se staro oguljeno usnje (posebno stari komati) najboljše barva, da dobi prvotno črno barvo. Katera maža je najboljša za tako usnje in

kako jo rabiti? Ali je dobro potem z lakom prevleči in s katerim? (Fr. T. v St.)

Odgovor: Da dobi tako usnje svojo prvotno črno barvo, ravnati je tako ž njim, kakor takrat, kadar se prvič barva. Usnje je namreč dobro odrgniti z vodo, v kateri so se kuhale šiške ali še bolje višnjav les (Blauholz). Kadar je usnje to vodo dobro popilo, namaže se z vodo, v kateri je razstopljen železni vitriol, ali še bolje, s skisanim pivom, v katerem so ležali opilki od kovaškega železa. Pivo v ta namen se tako priredi, da je zmešate z opilki železnimi ter je imate toliko časa na gorkem kraju, da se dobro skisa. Posoda naj bo vedno odprta. Ta tekočina je toliko boljša, kolikor starejša je. Najboljša maža za usnje je vazelina, ker se ne strdi, ne postane žarža in se ne usmradi. Vsak dober gospodar naj bi mazal vse usnje konjske uprave vsakih 14 dni enkrat z vazelino. Z neznatnimi stroški se na ta način trpežnost usnja najmanj podvoji. Ako Vam ni do lepote, odsvetujemo Vam usnje z lakom prevleči, ako pa je vender le hočete, poučil Vas bode o tem najboljše kak sedlar.

Vprašanje 38. Konec meseca novembra sem vsejal na dobro pognojeno njivo ječmena, in sicer sem seme, kakor jo tu pri nas na Krasu običajno, podoral. Kmalu po setvi je prišel dež in po dežji zmrzlin. Prešlo je vže tri mesece, in zrnje še zdaj ni vzkalilo. Ali naj čakam južnega vremena, ali naj precej, kadar se zemlja odtali, vnovič sejem? (Fr. S. v T.)

Odgovor: Zavisno je od tega, zakaj ječmen ni iz zemlje prišel. Ako je zrnje vzkalilo, kale pa zmrzlin pomoril, tedaj ne preostaje drugega, nego nova setev. Ako pa zrnje zaradi mraza ni vzkalilo in je še kaljivo, onde pa je še dobro, in nova setev je nepotrebna. O vsem tem se prepričate, če zrnje na enem mestu odkopljete in ga preizkusite.

Vprašanje 39. Železnica v Kamnik je dodelana. Ta železnica bode pa imela le tedaj pomen in veliko korist za deželo, ako se bode podaljšala proti Savinski dolini. Tod pri nas je mnogo lepe živine, veliko lesa, mnogo rud itd., a vse to bi za naše gospodarje dobilo vrednost le tedaj, kadar se Kamniška železnica podaljša čez Štajersko mejo. Ali je kaj upanja do tega, in kaj nam je narediti, da se reč pospeši? (Županstvo v Sp.)

Odgovor: Podaljšanje Kamniške železnice je vsakakor velikega pomena in gotovo se bode kedaj zgodilo. Letos prično na Štajarskem graditi železnico iz Celja po Savinjski dolini v Velenje, in Celjski okrajni zastop je zahteval nekaterih sprememb v prvotnem načrtu, in sicer z ozirom na bodočo zvezo s Kamnikom. Iz tega razvidite, da imajo zvezo Kamnika s Celjom na mislih, da se pa reč pospeši, morajo županstva sama tudi kaj ukreniti, in sicer naj vedno pošiljajo peticije za to železnico. Kdor trka, njemu se odpre. S kako majhnim upanjem so Dolenjci desetletja prosili železnice, no sedaj jo dobodo! Zahtevajte pa tudi od svojega poslanca, da